

Televízió, szélkerékkel

Fából vaskarika? A televízió a tömeges hírszolgáltatás legnagyobb találmánya talán, a szélkerék pedig olyan ősi eszköz, korát meg-saccolni se tudjuk — hogyan kerül ez a kettő egymás mellé? Amíg meg nem néztem, kezemmel meg nem tapogattam, én se hittem, hogy a kettőnek köze lehet egymáshoz. Vásárhely határára, Mátyáshalomra, Csáki Lajos tanyájába kellett bemennem, hogy megláthassam.

Formatervezett technikai esodák között, biztosan kinevetnék. Financiális ésszel nem kérdezhetsz mást az ember első látásra, csak ezt:

— Mibe kerül?
— Semmibe.
— Az nem lehet, értéke mindennek van.
— Akkor számolja ki, legyen szíves! De ne mostani áron, vegye elő az 1948-as árjegyzéket.

— Álljunk meg! Akkor még nem is volt televízió.

— En nem is a televíziót csináltam, hanem a szélkeréket. Kell hozzá egy karó, azt beleáramtam a földbe. Tettem rá egy biciklikereket, gumit nélkül. Szerettem hozzá valami roncsautóból egy hátsó féltengelyt, egy fékdobot, aggyal együtt, és egy tizenkétfeltes dinamót. Az ócskás régen meghalt már, aki ideadta húsz forintért. Kell hozzá még két négyzetméter alumíniumlemez, de nem tudnám megmondani azt se, most mennyit kérnek érte, nemhogy a régi árát tudnám.

— Ápolás, karbantartás?
— Egyszer kellett volna, de megdöntöttem magamat. A tehén szarva beleakadt a villanydrótra, és lehúzta a földre. Ha visszatesszem megint nekimegy a marha, megint leveszi, maradjon inkább ott, ahol van.

— Üzemzavar?
— Ha fúj a szél, forog, ha nem fúj, akkor nem forog.
— Elég bizonytalan alkotmány.
— Azt csak maga hiszi, mert nem tudja, mi van odabent.

Hernyótalpas traktorban vagy kombájnbokban szolgálhatott valamikor az a néhány akkumulátor, amelyik most a kis dinamó áramát gyűjti össze. Ehhez nem kell nagy fifika, gondolom, amikor meglátom, de az ablak keretében van valami, amiről háromszori nekifutásra se tudtam kitalálni, mire való. Olyan mint az egérfogó, csak nem egeret fognak vele, hanem áramot.

Azért hasonlítom az egérfogóhoz, mert abba is csak be lehet menni, kifelé nem, meg ebbe is. Igaz, beszötte a pók, ki tudja hányszor, de azért működik. Ha eláll a szél, nem mehet vissza az áram a dinamóba. Ebből viszont tisztán látni, hozzáértő ésszel találták ki. De mi van akkor, ha sokáig nem fúj a szél?

— Szélcsönd.
— Hajszára igazat mond, de ettől az igazságtól még nem forog a kerék.

— Van egy kis Berva-motor, kukoricát szoktam vele morzsolni, átkapcsolom arra a dinamót. Aki egyszer rá szokott az áramra, nem hagyja abba.

Negyvennyolcban nem televízióról álmodott Csáki Lajos, csak világítani akart a villannyal. Nem nagy fényvel, de a petróleumos lámpa akkor is bűdös volt, a petrórt messze kellett menni, és kapni se lehetett mindig.

— Amikor ez elkészült, akár hiszi, akár nem, még a budiba is kiveztem a villanyt.

Ha negyvennyolc óta működik, a szavatossági próbát mindenképpen kiálta. Ennek a tanyavilágnak az életében villany ide nem nagyon várható, kérdezem tehát, miért nem csináltott a szomszéd is? Ugyanaz a szél elhajtáná az övét is, karó és biciklikerek a ház körül is akad.

— Ott már nagyon öreg ember lakik.
— Akármilyen öreg, harminchárom évvel ezelőtt nem volt olyan öreg.

— Úgy látszik, nem kívánta meg. Egy párat csináltattak velem, de nem ezen a vidéken.

Tíz éve lehet, hogy megvette a televíziót, az elképzelhető legjobb képeket mutatja most is, és a hangja is tökéletes. Annyi átalakítás van csak rajta, hogy Lajos bácsi azonnal átlátta, a kapcsoló romlandó, a javító pedig messze van, jobb a bajt megelőzni. Szerzett egy külön kapcsolót valamelyik régi autó ablaktörő motorjáról, és avval kormányozza kicsi készülékét. Itt már csak egy kérdés következik:

— Iskolai végzettsége?
— Nem hiszi el, ha mondom. Érettségi.
— Mikor?
— Nyugdíj előtt pár évvel.

Megint meg kell állnunk. Miért adja rá a fejét valaki Mátyáshalmon nyugdíj előtt, hogy bejár Szegedre, elvé-

gezni a gépipari technikushoz, mert abba is csak be lehet menni, kifelé nem, meg ebbe is. Igaz, beszötte a pók, ki tudja hányszor, de azért működik. Ha eláll a szél, nem mehet vissza az áram a dinamóba. Ebből viszont tisztán látni, hozzáértő ésszel találták ki. De mi van akkor, ha sokáig nem fúj a szél?

— Beiskoláztak. Azt mondták a téészenben, el kell menni. Harman mentünk, ketőnket fölvettek, a kettőből én maradtam meg egyedül. Bajnak nem baj, a könyvem most is megvan, ha valaminek utána akarok nézni, elővehetem akármi-kor.

— A téész nem tudta, hogy nyugdíj előtt áll?

— Hogyne tudta volna, de neki is kiadták a parancsot, hogy valakinek menni muszáj. Még így is lemaradt a tervvel, mert őt kellett volna küldeni.

— Ezt is értem, de miért éppén magát választotta?

— Mert tudta, ha én elkezdem, be is fejezem. Négy osztályt jártam a gimnáziumban, gondolhatta, meg nem buktatnak. Műhelyfőnököt akartak belőlem csinálni, ahhoz kellett volna az iskola.

— Ha elvégezte, miért nem lett műhelyfőnök?

— Annra boldog azért nem vagyok. Amíg én tanultam, háromszor cserélődött ez a funkció a benne levő emberrel, jó nekem a vízvezetékcsatlakozás is. Iszákos, kötekedő emberekkel vergődjön az, akinek nincsen jobb dolga.

— Megint nem értek valamit, Lajos bácsi. Ha maga vízvezetékcsatlakozás, miért éppén szélkeréket csinált?

— Mert éppén arra volt kedvem is, meg szükségem is.

— A vízzel semmi dolga?

— Hogyne volna! Itt van ez az artézi kút az udvaron, megunta már a szolgálatot, megpiszkáltam egy kicsit, hogy el ne aludjon egészen. Ha följöhet a saját lábán, nincsen kedvem pumpálgatni.

Horváth Dezső

Új Acta a böcsészakaron

A nyelvtudomány és az antikvitás iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk *Dér Terézia A kettős kötésű dativus Horatiusnál című munkáját*. A dolgozatot az *Acta Antiqua et Archeologica Supplementum III.* tartalmazza.

A modern klasszika-filológiai szakirodalomban a *nyelvi szempontú vizsgálódás elhanyagolt terület*; ezért is érdemli meg az elismerést a JATE klasszika-filológiai intézetének fiatal oktatója, aki a világirodalom egyik kiemelkedő lírikusának egy kiemelkedő életművét *nyelvi-stilisztikai oldalról közelíti meg*. A dolgozat középpontjában azoknak a dativusban álló szavaknak, kifejezéseknek az összegyűjtése, rendszerezése, elemzése áll, amelyek egyszerre két (illetve többszörös kötés esetén több), egymással mellérendelt viszonyban nem levő mondatrészeknek vannak alárendelve. Ez a jelenség a szakirodalomban az *apokoinunak* nevezett kategóriába tartozik, annak egy sajátos formája.

Dér Terézia értékelései. Következtetései körültekintőek, megalapozottak. A témához kapcsolódó irodalmat igen jól ismeri, saját megállapításait szembesíti más kutatók nézeteivel. Ezenfelül főbb vonalakban igyekszik az ókoriól napjainkig végigkísérni az *apokoinu* grammatikai-stilisztikai terminusának alakulását, és felveti e kategória tartalmi változásának kérdését. A feldolgozott anyagot statisztikai szempontból is értékeli. A dolgozat egyszersmind a JATE klasszika-filológiai intézetében folyó *kutatómunkát is reprezentálja*. Hasonló terjedelmű nyelvi-stilisztikai feldolgozás a klasszika-filológia területén évtizedek óta nem született Magyarországon. A kiadvány nemzetközi érdeklődésre is számot tart.

Sz. Galántai Erzsébet

Napenergia

A Mali Köztársaságban működik a világ jelenleg legnagyobb teljesítményű naperőműve. Az erőmű a Niger folyó mellett, Dire város közelében épült, a fővárostól 200 km-nyire, délre. Teljesítménye 80 kW. Elektromos energiáját négy feladat megoldására használják fel. Naponta 8500 köbméter vizet szivattyúznak át vele a Niger folyóból, hogy 15 hektárnyi földet öntözhesenek, 18 méteres mélységből napi 600 köbméter ivóvizet hoznak fel a város lakóinak ellátására. A maradék energia segítségével a közelben működő gazdaság és negyvenégyes turista szálló energiaellátását és légkondicionálását valósítják meg.

Tartós csírátlanítás

Amerikai kutatók olyan tartós hatású csírátlanító hatószert dolgoztak ki, amely igen lassan — mintegy — 50 mosás után — oldódik ki csupán a ruhaanyagok elemi szálalából. Ezzel a szagtalanító hatással szembe fordított a szennyeződést, és optikai fehérítőt is tartalmaz. Ez a kémiai peroxid típusú vegyület cinkionok jelenlétében fejt ki hatását, és leg-

jobban az elemi pamutszálakon abszorbeálódik. Különösen előnyös kórházi fertőzőszószályok ágyneműinek, törülközőinek és fehéreneműinek a kezelésére. A szert még nem hozták forgalomba. További kísérletekkel iserveznek megállapítani azt a töménvséget, amelyen hatásfoka a legjobb, mégsem ártalmas az emberi bőrre.

Gyes a munkaviszony megszűnése után

Határozott időre szóló munkaviszonya a gyermekgondozási szabadság második hónapjában megszűnt K. J.-né szegedi olvasónknak. A gyermekgondozási segélyt azonban így is kapja, s úgy tudja, hogy ez az időszak munkaviszonyban töltött idő-

nek számít. Kérdezi: helyes-e ez az értesítés, s ennek alapján, ha férjét behívják sorkatonai szolgálatra, mint egyedülálló biztosított igényelhet-e családi pótlékot, továbbá abban pedig arra is kíváncsi, hogy ha újra szül, a második gyermeke után jogosult lesz-e gyermekgondozási segélyre?

gélyben részesül, és ez alatt az idő alatt újból szül, anyasági segélyre, valamint gyermekgondozási segélyre a második gyermeke után is jogosult lesz. Annak a vizsgálatánál ugyanis, hogy a szülést közvetlenül megelőző másfél évi időtartamban megvan-e a megkövetelt egyévi munkaviszony, ilyen esetben a gyermekgondozási segély folyósításának idejét figyelmen kívül kell hagyni. Igényelhet olvasónk férjét sorkatonai szolgálatra bevonulása esetén családi pótlékot is. Erre a juttatásra munkaviszonya megszűnése ellenére az egyéb feltételek megléte esetén ugyanúgy jogosult, mintha munkaviszonya (biztosítása) fennállna. Nem kérdezte, de megnyugtatóként megemlíthjük, hogy a nyugdíj megállapításánál ezeket a gyes-éveket szolgálati időként figyelembe veszik. Valószínű, hogy erről hallott, ezért gondolta, hogy ez az időszak a munkaviszonyba is beleszámítható. AMIG A KÉSZLET TART!

Dr. V. M.

Gyorshajtók veszedelme

Kísérletekkel bizonyították, hogy egy gépjármű sebessége radar nélkül a motorzajból is megállapítható, rezgésszámának abból a változásából, amely a motor (mint adó) és a megfigyelő (a mikrofon) közötti elmozdulás következtében áll elő.

Sok mérés alapján gyakorlati táblázatot dolgoztak ki, amelyről leolvasható, hogy bizonyos rezgésszám-változás mekkora sebesség esetében lép fel. Ezek után minden kell mást tenni, mint akár a közeledő, akár a távolodó jármű zaját mikrofon segítségével az út széléről felvenni, s a rezgésszám változását megállapítani. Ennek alapján a táblázatból leolvasható a jármű sebessége. A gyakorlati kísérletekben 97 kilométeres óránkénti sebesség esetében a legnagyobb eltérés ±5 százalék volt. Feltehető, hogy az akusztikus sebességmérés gazdasági szempontból is versenyezni tud majd az eddigi radartechnikával.

Ágybetét- sz. vacs-vásár

DELTA

barkács-bolt,ában!

Szeged, Csongrádi sgt. 108.
Egyes méretek
30%-os árengedménnyel kaphatók,
AMIG A KÉSZLET TART!

MAGYAR AUTÓKÖR

SZEGEDI SZERVEZETE

folyamatosan szervez gépmotoroskerékpár- és motoroskerékpár- és részleltízesítési kedvezményei- személynégygépkocsi-vezetői tanfolyamokat.

A legközelebbi személygépkocsi- és motoroskerékpár-vezetői tanfolyam

1981. december 8-án indul.

Az elméleti előadásokat az ország egyik legkorszerűbben felszerelt, szemléltetődeszkákkal és oktatógéppel ellátott új tanteremben tartjuk.

A tanfolyam elvégzése saját motoroskerékpárral és gépkocsival is lehetséges.

A már vezetői engedéllyel rendelkezők részére gyakorlati vezetési tanfolyam.

Jelentkezés, tájékoztatás: a klubirodában Kossuth L. sgt. 112. munkanapokon 8-16, szombaton 8-12 óráig.

Autósok, figyelem!

Fagyálló hűtőfolyadékok, hidegindítók, fékolajok, jégoldók, páramentesítők, elektromos és mechanikus ablakmosók, halogén ködlámpák, sfléctartók, akkumulátorok

téli autózáshoz beszerezhetők

DELTA

KEFESKEDELMI VÁLLALAT

gumi-boltjában:

SZEGED, Attila u. 10.

6 és 12 V-os szelvényűveg, páramentesítők 229 Ft-ért, univerzális sárvédő toldatok 75 Ft-ért kaphatók!

AMIG A KÉSZLET TART!

Ne feledje, csütörtök bevásárlónap!

Egyes kártolt szövetek, bútorszövetek, férfi műbőr kabátok, férfifélcipők, -csizmák, nyakkendők

ruházati osztályainkon 20%-os árengedménnyel kaphatók!

NYITÁSTÓL ZÁRÁSIG VÁRJUK VÁSÁRLÓINKAT!

SZEGED NAGYÁRUHAZ